

یادداشت

کتابخانه‌ها به ویژه کتابخانه‌های عمومی و به‌طور اخص بخش‌هایی که خدمات عمومی را به جامعه ارائه می‌کنند درگیر فرآیندهای ارتباطی هستند که به‌شدت انسان‌مدار هستند. در این ارتباط و تعامل انسانی حرفه کتابداری و به‌طور اخص کتابدار نقش اساسی را ایفا می‌کند. در نظریه‌ها و بیانیه‌های حرفه کتابداری همیشه از کتابدار به عنوان فردی یادشده که علاوه بر تسلط بر فنون کتابداری باید فردی علاقه‌مند، ایثارگر، صبور و نجیب باشد که دارای رفتاری مؤدبانه و اجتماعی است و باید همیشه در خدمت به جامعه فرهنگی پیشگام باشد. اما در شرایط کنونی جامعه ما که تنها ظرف دودهمه تعداد اقشار جوان آن به شدت افزایش یافته و نیم‌رخ متفاوت پیدا کرده است و دگرگونی‌های عظیمی در خواست‌ها و رفتارهای اجتماعی بوجود آمده کتابداران چگونه برخوردی باید داشته باشند؟ در شرایطی که تعداد افرادی که از دبیرستان‌ها فارغ‌التحصیل می‌شوند روند تصاعدی یافته و دانش‌آموختگان مقاطع عالی روز به روز بیشتر می‌شوند و از مرز میلیون عبور می‌کنند، نقش کتابخانه‌ها و کتابداران چگونه

باید باشد؟ در عین حال، این رشد دانش‌آموختگان همگام با افزایش کتابخانه‌ها و نهادهای فرهنگی نبوده و به این دلیل شاهد هستیم که کتابخانه‌های دانشگاهی، دانشکده‌ای، عمومی و غیره به شدت مورد مراجعه قشر جوان و تحصیل‌کرده‌ای قرار می‌گیرند که به دلیل نبودن امکانات کتابخانه‌ای مناسب دچار سرگردانی و گاه سوء رفتارهایی می‌شوند که کتابداران باید پاسخگوی آنها باشند. با توجه به اینکه در طی فرآیندهای آموزشی در مقاطع مختلف دبستانی، دبیرستانی و دانشگاهی و به‌طور کلی نظام آموزشی کشور، فنون اطلاع‌یابی و مهارت‌های جستجوی علمی و آشنایی با کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی ارائه نمی‌شود، تعامل بین این اقشار و کتابداران در بخش‌های مختلف کتابخانه دچار تنش‌ها و تشتت‌های فراوان و گوناگونی می‌شود که بعضاً به بحران‌ها و ناهنجاری‌های رفتاری در نهاد کتابخانه می‌شود. آیا اکنون موقع آن نشده است که طرف دیگر این ارتباط یعنی مراجعه‌کنندگان نیز به صفات و مهارت‌های جدید و خاصی مجهز شوند و تنها از کتابداران

پرورش با ارائه طرح‌های پرورشی برای مقطع دبیرستان واحدهای درسی را ارائه کرده است که می‌تواند سهم بسزایی در افزایش مهارت‌های اطلاع‌یابی و پژوهش در دانش‌آموزان داشته باشد. این واحدهای درسی با عنوان "آشنایی با مهارت‌های مطالعه و آیین پژوهش" ارائه می‌شوند. اگر این واحدها به‌طور مطلوب در سطوح دبیرستانی ارائه شوند می‌توانند کمک شایانی به دانش‌آموزان نمایند و بدین ترتیب ظرف چندسال آینده دانش‌آموزانی از دبیرستان فارغ‌التحصیل می‌شوند که به خوبی با کارکردهای کتابخانه آشنا هستند و به راحتی می‌توانند با این نهاد فرهنگی و سطح رابط آن یعنی کتابدار ارتباط برقرار نمایند. اگر چنین روندی با ارائه دو واحد اجباری در سطوح دانشگاهی تکمیل شود به‌طور کلی می‌تواند باعث تغییر و دگرگونی در امر اطلاع‌یابی و اطلاع‌رسانی در سطح کشور گردد. با توجه به عملی شدن طرح پرورشی مذکور در وزارت آموزش و پرورش و دبیرستانهای کشور این فرصت طلایی برای کتابداران بوجود آمده تا در این امر مهم به صورتی فعال و پویا شرکت نمایند. ادامه چنین روندی باعث خواهد شد تا نسل‌های آینده کتابداران و مراجعه‌کنندگان بتوانند ارتباط بهتری برقرار نموده و در مجموع باعث رشد و اعتلای علم و فرهنگ در میهن اسلامی شوند.

علی مزینانی

انتظار صبر و نجابت نداشته باشیم؟ آیا هنگام آن فرا نرسیده است تا در نظام آموزشی کشور ما تحولات اساسی از نظر شیوه‌های آموزشی و پرورشی بوجود آید و افراد از همان ابتدای ورود به آموزش‌های رسمی با روش‌ها و مهارت‌های اطلاع‌یابی و کارکردهای کتابخانه مانوس و آشنا شوند؟ آیا هنگام آن فرا نرسیده است که مراجعان به کتابخانه به ویژه افراد با تحصیلات آکادمیک با الفبای کارکردهای کتابخانه آشنا شوند و بتوانند تا حدودی فرآیندهای جستجو را خود به تنهایی انجام دهند و انتظار نداشته باشند که همه‌چیز را کتابدار به صورت آماده و سهل در اختیار آنها قرار دهند؟ اما راه‌کارهای عملی توسعه چنین مهارت‌هایی در جامعه ما کدامند؟ شاید بتوان موارد زیر را به عنوان راه‌حل‌های موردنظر مدنظر قرار داد:

- توسعه کمی و کیفی کتابخانه‌های مدارس به نحوی که دانش‌آموزان از ابتدای ورود به تحصیلات و آموزش‌های رسمی با کتاب و کتابخانه و روش‌های اطلاع‌یابی آشنا شوند.
- توسعه کمی و کیفی کتابخانه‌های دانشگاهی و ارائه دو واحد اجباری آشنایی با کتابخانه و روش‌های اطلاع‌یابی.

- افزایش کمی و کیفی کتابخانه‌های عمومی و رساندن آنها به استانداردهای جهانی.

خوشبختانه در سال جاری تحصیلی وزارت آموزش و